
SPORTIVE

(Spor, Eğitim ve Rekreasyon Dergisi)

Journal of Sport , Education and Recreation

<http://dergipark.gov.tr/sportive>

Lise Spor Takımlarında Antrenör-Sporcu İlişkisinin İncelenmesi

Arif Keskin¹¹, Ayşegül Özdemir², Alparslan Aziz Tunç³, Erhan Devrilmez⁴

¹ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D.(ORCID ID: 0000-0001-5653-9038)

² Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D.(ORCID ID: 0000-0002-2728-6905)

³ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Y.O.(ORCID ID: 0000-0003-3480-8350)

⁴ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Y.O.(ORCID ID: 0000-0002-5136-7510)

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi:22.12.2018

Kabul Tarihi: 25.12.2018

Online Yayın Tarihi: 27.12.2018

Öz

Antrenman ortamında antrenör ve sporcu arasında kurulan kaliteli ilişki sporcunun fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişiminde önemli rol oynar. Bu çalışmanın amacı lise spor takımlarındaki antrenör-sporcu ilişkisinin incelenmesidir. Örneklem grubu amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Çalışmada 64 antrenör ve 145 lise okul sporlarına katılan sporcu yer almaktadır. Verilerin toplanmasında Jowett ve Ntoumanis (2004) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Altıntaş ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan “Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri” kullanılmıştır. İstatistiksel işlemler için çoklu varyans analizi (MANOVA) tercih edilmiştir. Analiz işlemlerinden önce tekli ve çoklu normallik testi ile varyans-kovaryans homojenliği ve eşdüzlemlilik (multicollinearity) varsayımları kontrol edilmiştir ve seçilen analizin uygulanması uygun bulunmuştur. Bulgulara göre lise okul spor takımlarında antrenör-sporcu ilişkisinin hem antrenör boyutunda hem de sporcu boyutunda oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca antrenörlerin sporcuları ile ilişki düzeylerini cinsiyet ve spor branşı aynı anda etkilemektedir. Sporcular açısından ise cinsiyet değişkeni antrenörleriyle ilişkilerini etkilemezken spor branşı değişkeni anlamlı düzeyde etkilemektedir. Çalışmanın sınırlılıkları ve gelecek çalışmalara yönelik değerlendirmeler bu anlamda tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antrenör, Sporcu, İlişki, Okul Takımı, İletişim

Examination of Coach-Athlete Relationship in High School Sport Teams

Abstract

High quality communication between coach and athlete in coaching context is important for athletes' physical, psychological and social development. The purpose of this study was to examine coach-athlete relationship in secondary school sport teams. Purposive sampling was used to select sample of this study. Participants were 64 coaches and 145 secondary school sport athletes. “Coach-Athlete Relationship Questionnaire” which was developed by Jowett and Ntoumanis (2004) and translated to Turkish culture by Altıntaş and his colleagues (2012). One way MANOVA was used for statistical calculations. Before performing this analysis, univariate and multivariate normality, variance and covariance homogeneity, and multicollinearity assumptions were checked and all assumptions met criteria. Results showed that coach-athlete relationship level in secondary school sport teams was high for both coach and athlete sides. Gender and sport branches affected coach side of relationship. In athlete side, gender did not affect but sport branches statistically affected coach-athlete relationship. Limitations and future study directions were discussed

Keywords: Coach, Athlete, Relationship, School Team, Communication

¹ Sorumlu Yazar: Erhan DEVRİLMEZ; E-mail: erhandevrilmez@kmu.edu.tr

GİRİŞ

İletişim, birden fazla kişinin bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma amaçlarıyla yürüttükleri süreç olarak tanımlanabilir (Dökmen, 2006). İnsanlarla ve çevresiyle etkileşim halinde olan bireyin kendini ifade etmesinde ve toplumla uyumlu hareket edebilmesinde iletişim önemli yer tutar (Mutlu, 1994). İnsan hayatında büyük bir rol oynayan iletişim, bireylerin spor yaşantısında da önemli bir yere sahiptir.

Sporda özellikle de antrenman ortamında antrenör ve sporcu arasında kurulan iletişim sporcunun fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişiminde önemli rol oynar (Jowett & Cockerill, 2002). Bununla birlikte antrenör ve sporcu arasında kurulan iyi ilişkiler sporcunun konsantrasyonunu, iş disiplinini, spordan alacağı hazzı ve başarılarını arttırmada önemli olabilmektedir. Olumlu iletişim süreçlerinin yaşandığı ve ilişkilerin kurulduğu ortamda gerçekleşen antrenör-sporcu iletişimi, sporcuların motivasyonunu ve beceri gelişimlerini istedik düzeye getirmekte yardımcı olmaktadır (Altıntaş, Çetinkalp, & Aşçı, 2012).

Performansa etki eden önemli faktörlerden biri olan antrenör-sporcu ilişkisi, alan yazında farklı modellerle açıklanmaktadır (Conroy & Coatsworth, 2004; Jowett & Ntoumanis, 2004; Mageau & Vallerand, 2003). Yakın zamanda Jowett ve Ntoumanis (2004) antrenör-sporcu ilişkisini üç farklı niteliğe göre açıklamışlardır. Antrenör ve sporcunun duygu, düşünce ve davranışlarıyla birbirine bağlandığı bu nitelikler, yakınlık (duygusal), bağlılık (bilişsel) ve tamamlayıcılık (davranışsal) olarak belirlenmiştir (Jowett & Ntoumanis, 2004). Yakınlık alt boyutu antrenör ve sporcu arasındaki etkili bağ, birbirlerine karşı duyulan yüksek güven ve saygı, karşılıklı değer kavramlarını ifade etmektedir. Bağlılık (Commitment) alt boyutu, karşılık beklemeden bağlılık, antrenör-sporcu ilişkisine duyulan istek ve pozitif niyette bulunmayı belirtmektedir. Tamamlayıcılık (Complementary) alt boyutu ise birlikte kazanma isteği, sorumluluk duygusu, arkadaşça yaklaşmak gibi özellikleri ifade etmektedir (Altıntaş & ark., 2012). Belirtilen nitelikler antrenör-sporcu arasındaki ilişkinin kalitesini etkilemektedir. İlişki ne kadar kaliteli olursa sportif başarının da o derece istedik seviye de olacağı belirtilmektedir (Adie & Jowett, 2010; Jowett & Meek, 2000; Jowett & Ntoumanis, 2004).

Sporcuların yüksek performansa ulaşmalarında kritik bir öneme sahip olan antrenör-sporcu ilişkisi, son yıllarda popüler konular arasında yer almaktadır. Alan yazında futbol (Jowett & Frost, 2007), taekwondo (Bezci, 2016), hentbol (Güllü, 2018) ve voleybol (Avcı, Çepikkurt & Kale, 2018) branşlarına özgü antrenör-sporcu ilişkisi çalışmaları görülmektedir. Ayrıca farklı spor branşlarından katılımcıların yer aldığı ve bireysel-takım sporlarındaki antrenör-sporcu

ilişkisi farklarının incelendiği çalışmalar da (Ramazanoğlu, 2018; Selağzı & Çepikkurt, 2015) bulunmaktadır.

Yenilenen lise müfredatında öğrencilerin okul sporları yoluyla sportif faaliyetlere katılımı ve bu faaliyetlerden spor bilinci düzeylerinin gelişmesi beklenmektedir (MEB, 2018). Okul sporları faaliyetleri, beden eğitiminin akademik amaçlarının tamamını sağlamaktadır (Öcal & Koçak, 2018). Faaliyetlere katılan öğrenciler, katıldığı sporun müsabaka özelliklerini öğrenirler. Ayrıca bu tür aktiviteler öğrencilerin özgüvenlerinin ve sportmenliklerinin gelişmesine olanak sağlarken takım ruhu kazanmalarına da olumlu katkı yapmaktadır (National Federation of State High School Associations, 1991).

Öğrencilerin okul sporlarına katılımında takımlarını çalıştıran antrenörleri ile olan iletişimi önemli gözükmektedir. Okul sporlarında antrenör-sporcu ilişkisini inceleyen az sayıda çalışma bulunmaktadır. Antrenör- sporcu ilişkisinin bireysel ve takım sporları arasındaki farkın incelendiği nadir çalışmalardan biri Selağzı ve Çepikkurt (2015) tarafından yapılmıştır. Çalışmada bireysel ve takım sporları ile ilgilenen sporcu sayısı ($N=75$) arasında farkın büyüklüğü dikkat çekmektedir (% 25.3'ü bireysel spor; % 74.7'si takım sporu). Ayrıca bu çalışmada antrenör-sporcu ilişkisinin sporcu boyutundan veri toplanmış, antrenörlerin ilişki konusunda görüşleri çalışmaya dahil edilmemiştir. Alan yazında antrenör-sporcu ilişkisi konusunda gelinen noktada okul sporlarındaki ilişki düzeyi ve bireysel-takım sporu farkının incelenmesi önemli gözükmektedir. Bu çalışmanın amacı lise spor takımlarındaki antrenör-sporcu ilişkisinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Çalışma, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi etik kurulu tarafından onaylanmıştır. Ayrıca katılımcılardan gönüllü katılım formu yazılı olarak alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreninin Türkiye'de lise okul takımlarında yer alan takım ve bireysel spor antrenörleri ve sporcuları oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise 64 antrenör (16 kadın ve 48 erkek) ve 145 sporcu (69 kız ve 76 erkek) gönüllü katılımcı oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini belirlemede, amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Antrenörlerin yaş ortalaması 35. 44 (SS= 6.75) ve antrenörlük deneyimleri 15.76 yıl (SS= 6.40) olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan antrenörlerin 30'u bireysel sporlarda (atletizm, badminton, boks, güreş, masa tenisi ve taekwondo), 34'ü takım sporlarında (basketbol, futbol, futsal ve hentbol) görev yapmaktadır. Katılan sporcuların yaş ortalaması 16.30 (SS=1.35) ve sporculuk deneyimleri ortalaması 4.10 yıl (SS=2.47) olarak belirlenmiştir. Araştırmada yer alan

sporcuların 78'i bireysel sporlarla (% 53.8) ve 67'si takım sporları (% 46.2) ile ilgilenmektedir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplamak amacıyla Jowett ve Ntoumanis (2004) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Altıntaş ve diğerleri (2012) tarafından yapılan Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri kullanılmıştır. Envanter “Sporcu Formu” ve “Antrenör Formu” olmak üzere iki farklı şekilde kullanılabilir.

Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri. Orijinal formunda 11 soru yer almaktadır. Türkçe uyarlamasında tüm maddeler uyumluluk göstermiştir ve Türkçe versiyonu 11 maddeli olarak kullanılmaktadır. Katılımcılar maddelere yönelik görüşlerini 7'li likert tipi (1= Kesinlikle katılmıyorum; 7= Kesinlikle katılıyorum) cevaplama yöntemi ile belirtmektedirler. Envanterin alt boyutları;

Yakınlık. Antrenör-sporcu arasındaki yüksek güven ve saygıyı ifade eden yakınlık alt boyutu 4 madde içermektedir (madde 3, 5, 8, 9). Yakınlık alt boyutunun sporcu formu iç tutarlılık değeri .90. antrenör formu için ise .74 olarak hesaplanmıştır (Altıntaş vd., 2012).

Bağlılık. Antrenör-sporcu ilişkisinde iki tarafın da karşılık beklemeden bağlı olması ve ilişkinin devamlılığını istemesi anlamına gelen bağlılık, 3 maddeden oluşmaktadır (madde 1, 2, 6). İç tutarlılık katsayıları için cronbach alfa değerleri antrenör formu için .78 ve sporcu formu için .90 olarak belirlenmiştir (Altıntaş vd., 2012).

Tamamlayıcılık. Sorumluluk alma ve arkadaşça yaklaşma kavramlarıyla açıklanan tamamlayıcılık alt boyutu. 4 madde içermektedir (madde 4, 7, 10, 11). Tamamlayıcılık alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı antrenör formu için .69. sporcu formu için .82 olarak tespit edilmiştir.

İç tutarlılık katsayısının .70 ve üzerinde olması kabul edilebilir değer olarak belirlenmiştir (Gadermann, Guhn, & Zumbo. 2012). Antrenör-sporcu ilişkisi ölçeğinin tamamlayıcılık antrenör formu değeri (.69) hariç tüm alt boyutlarının belirlenen kriteri sağladığı görülmektedir. Tamamlayıcılık alt boyutunun kabul edilebilir düzeye oldukça yakın olduğu görülmektedir (Altıntaş vd., 2012).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 24.0 paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel işlemler için birden fazla bağımsız değişkenin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisini incelemek için çoklu varyans analizi (MANOVA) tercih edilmiştir (Tabachnick. & Fidell, 2007). Analiz işlemlerinden önce çoklu varyans analizinin varsayımları kontrol edilmiştir. Tekli normallik varsayımı için skewness-kurtosis değerleri (-.45- .71 arasında) ve normal dağılım histogramı

kontrol edilmiştir. Bulgulara göre verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Çoklu normallik için Mardial's test kontrol edilmiş ve varsayım sağlanmıştır. Varyans homojenliği için Levene's test kontrol edilmiştir. Homojenliğin sağlanması için değerlerin anlamlı bulunmaması gerekmektedir (Tabachnick. & Fidell, 2007). Her 3 alt boyutta da homojen dağılım sağladığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Son varsayım olarak eşdüzlemcilik (multicollinearity) kontrol edilmiştir. Eşdüzlemcilik, çalışmada yer alan değişkenlerden en az ikisinin arasında çok yüksek düzeyde ilişkinin olması demektir (Tabachnick. & Fidell, 2007). Çalışmada yer alan değişkenler arasında eşdüzlemcilik tespit edilmemiştir. Varsayımlara göre toplanan veriler için çoklu varyans analizinin yapılması uygundur.

BULGULAR

Antrenör Bulguları

Antrenörlerin sporcularıyla ilişki düzeyi ortalamalarına bakıldığında tamamlayıcılık ($M=6.50$, $SS=.68$), yakınlık ($M=6.59$, $SS=.53$) ve bağlılık ($M=6.22$, $SS=.84$) alt boyutlarının yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1

Antrenörlerin Sporcuları ile İlişki Düzeyinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	<i>Spor Branşı</i>	<i>Cinsiyet</i>	\bar{X}	<i>SS</i>
Tamamlayıcılık	Bireysel	Kız	6.79	.29
		Erkek	6.39	.83
		Toplam	6.47	.77
	Takım	Kız	6.45	.71
		Erkek	6.56	.55
		Toplam	6.53	.59
	Toplam	Kız	6.58	.60
		Erkek	6.47	.71
		Toplam	6.50	.68
Yakınlık	Bireysel	Kız	6.63	.47
		Erkek	6.54	.63
		Toplam	6.56	.59
	Takım	Kız	6.88	.18
		Erkek	6.51	.53
		Toplam	6.62	.48
	Toplam	Kız	6.78	.33
		Erkek	6.53	.57
		Toplam	6.59	.53
Bağlılık	Bireysel	Kız	6.00	.63
		Erkek	6.38	.72
		Toplam	6.30	.71
	Takım	Kız	5.83	1.35
		Erkek	6.29	.72
		Toplam	6.16	.95
	Toplam	Kız	5.90	1.11
		Erkek	6.33	.72
		Toplam	6.22	.84

Antrenörlerin sporcuları ile ilişki düzeylerinin cinsiyet ve spor branşına göre belirlenmesi için yapılan çoklu varyans analizi sonuçları tablo 2’de gösterilmiştir. Tabloya göre cinsiyet ve spor branşı bağımsız değişkenleri arasında etkileşim bulunmaktadır ve bağımlı değişkenlerin doğrusal kombinasyonu üzerinde anlamlı bir fark bulunmaktadır ($F_{(3,58)}= 2.91$, $\eta^2=.13$, $p<.05$). Kısmi eta kare değerine göre bağımlı değişkenlerdeki değişimin % 13’ü bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Çoklu varyans analizi bulgularında bağımsız değişkenler arası etkileşim olması durumunda takip testlerinin yapılmasına gerek olmadığı belirtilmektedir (Tabachnick & Fidell, 2007).

Tablo 2

Antrenörlerin Cinsiyet ve Spor Branşı Değişkenlerine göre Çoklu Varyans Analizi Tablosu

		<i>F</i>	<i>Hipotez df</i>	<i>Hata df</i>	<i>Sig.</i>	η^2
Takım vs Bireysel	Pillai's Trace	.81	3.00	58.00	.49	.04
	Wilks' Lambda	.81	3.00	58.00	.49	.04
	Hotelling's Trace	.81	3.00	58.00	.49	.04
	Roy's Largest Root	.81	3.00	58.00	.49	.04
Cinsiyet	Pillai's Trace	2.88	3.00	58.00	.04	.13
	Wilks' Lambda	2.88	3.00	58.00	.04	.13
	Hotelling's Trace	2.88	3.00	58.00	.04	.13
	Roy's Largest Root	2.88	3.00	58.00	.04	.13
Takım vs Bireysel * Cinsiyet	Pillai's Trace	2.91	3.00	58.00	.04	.13
	Wilks' Lambda	2.91	3.00	58.00	.04	.13
	Hotelling's Trace	2.91	3.00	58.00	.04	.13
	Roy's Largest Root	2.91	3.00	58.00	.04	.13

Sporcu Bulguları

Tablo 3’e göre sporcuların antrenörleri ile ilişki düzeyleri ortalaması tamamlayıcılık (M= 6.06, SS= 1.23), yakınlık (M= 6.29, SS= 1.14) ve bağlılık (M= 5.97, SS= 1.39) alt boyutlarında yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3

Sporcuların Antrenörleri ile İlişki Düzeyinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	<i>Spor Branşı</i>	<i>Cinsiyet</i>	\bar{X}	<i>SS</i>
Yakınlık	Bireysel	Kız	6.25	.93
		Erkek	5.84	1.39
		Toplam	6.04	1.20
	Takım	Kız	6.28	1.37
		Erkek	6.85	.29
		Toplam	6.59	.99
Toplam	Kız	6.26	1.15	
	Erkek	6.32	1.14	
	Toplam	6.29	1.14	
Bağlılık	Bireysel	Kız	5.63	1.32
		Erkek	5.66	1.52
		Toplam	5.65	1.42

Takım	Kız	5.85	1.63
	Erkek	6.78	.54
	Toplam	6.35	1.26
Toplam	Kız	5.73	1.46
	Erkek	6.19	1.29
	Toplam	5.97	1.39
Bireysel	Kız	5.91	1.03
	Erkek	5.59	1.51
	Toplam	5.75	1.30
Tamamlayıcılık	Kız	6.08	1.36
	Erkek	6.74	.39
	Toplam	6.43	1.01
Toplam	Kız	5.99	1.19
	Erkek	6.13	1.26
	Toplam	6.06	1.23

Tablo 4’de sporcuların antrenörleri ile ilişki düzeylerinin cinsiyet ve spor branşına göre belirlenmesi için yapılan çoklu varyans analizi sonuçları gösterilmektedir. Cinsiyet ve spor branşı bağımsız değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($F_{(3,139)}= 2.50$, $p>.05$). MANOVA bulgularında bağımsız değişkenler arası etkileşim olmadığı için ana etkiler kontrol edilmiştir.

Tablo 4

Sporcuların Cinsiyet ve Spor Branşı Değişkenlerine göre Çoklu Varyans Analizi Tablosu

		<i>F</i>	<i>Hipotez df</i>	<i>Hata df</i>	<i>Sig.</i>	η^2
Takım vs Bireysel	Pillai's Trace	3.90	3.00	139.00	.01	.08
	Wilks' Lambda	3.90	3.00	139.00	.01	.08
	Hotelling's Trace	3.90	3.00	139.00	.01	.08
	Roy's Largest Root	3.90	3.00	139.00	.01	.08
Cinsiyet	Pillai's Trace	3.32	3.00	139.00	.02	.07
	Wilks' Lambda	3.32	3.00	139.00	.02	.07
	Hotelling's Trace	3.32	3.00	139.00	.02	.07
	Roy's Largest Root	3.32	3.00	139.00	.02	.07
Takım vs Bireysel * Cinsiyet	Pillai's Trace	2.50	3.00	139.00	.06	.05
	Wilks' Lambda	2.50	3.00	139.00	.06	.05
	Hotelling's Trace	2.50	3.00	139.00	.06	.05
	Roy's Largest Root	2.50	3.00	139.00	.06	.05

MANOVA analizinde bağımsız değişkenlerin etkileşimde olmaması sonrası incelenen ana etkiler tablosunda anlamlılık değeri bağımsız değişken sayısına bölünür (Tabachnick & Fidell, 2007). İki bağımsız değişken olması nedeniyle ana etkiler incelenirken anlamlılık değeri .025 olarak belirlenmiştir. Tablo 5’e göre spor branşı değişkeni ile bağımlı değişkenlerden yakınlık ($F_{(1, 141)} = 8.23$, $p<.025$), bağlılık ($F_{(1, 141)} = 9.25$, $p<.025$) ve tamamlayıcılık ($F_{(1, 141)} = 11.52$, $p<.025$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Takım sporu ile ilgilenen sporcuların antrenörlerine yakınlıkları, bağlılıkları ve tamamlayıcılıkları bireysel spor ile ilgilenen sporculara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine 3 alt boyutta da anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>.025$). Sporcuların antrenörleriyle olan ilişkisinde erkek ya da kadın olmaları açısından farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 5

Sporcuların Antrenörleri ile İlişki Düzeyleri Ana Etkiler Tablosu

	<i>Bağımlı Değişkenler</i>	<i>df</i>	<i>Ortalama Kare</i>	<i>F</i>	<i>Sig.</i>
Takım vs Bireysel	Yakınlık	1	9.76	8.23	.00
	Bağlılık	1	16.06	9.25	.00
	Tamamlayıcılık	1	15.53	11.52	.00
Cinsiyet	Yakınlık	1	.25	.21	.65
	Bağlılık	1	8.19	4.72	.03
	Tamamlayıcılık	1	1.05	.78	.38
Hata	Yakınlık	141	1.19		
	Bağlılık	141	1.74		
	Tamamlayıcılık	141	1.35		
Toplam	Yakınlık	145			
	Bağlılık	145			
	Tamamlayıcılık	145			

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmanın amacı okul spor takımlarındaki antrenör-sporcu ilişkisinin incelenmesidir. Çalışma bulgularına göre antrenörlerin sporcuları ile ilişkisinde cinsiyet ve spor branşı değişkenlerinin ayrı ayrı anlamlı etkisinin olmadığı ancak her ikisinin aynı anda bağımlı değişkenleri etkilediği belirlenmiştir. Sporcuların antrenörlerle ilişkisinde ise takım sporlarıyla ilgilenen sporcuların bireysel sporlarla ilgilenen sporculara göre antrenörleriyle ilişki düzeylerinin 3 alt boyutta da yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamızda hem antrenör hem de sporcu boyutunda antrenör-sporcu ilişkisi alt boyutlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer bulgular alan yazında görülmektedir (Avcı vd., 2018; Jowett & Ntoumanis, 2004; Selağzı & Çepikkurt, 2015). Avcı ve arkadaşları (2018) yakın zamanda voleybol sporcuları üzerine yaptıkları çalışmada ilişki düzeyini alt boyutlarda yüksek bulmuştur. Çalışmalar antrenör-sporcu ilişkisinin yüksek olmasını aralarındaki iletişim düzeyine bağlamaktadır (Karademir & Türkçapar, 2016; Savcı & Abakay, 2017). İletişim düzeyinin kalitesi ve seviyesi antrenör-sporcu ilişkisinin düzeyini etkilemektedir. (Savcı & Abakay, 2017; Selağzı & Çepikkurt, 2015).

Antrenör-sporcu ilişkisini inceleyen çalışmalarda cinsiyetin önemli değişkenlerden biri olduğu görülmektedir (Molinero, Salguero, Tuero, Alvarez & Márquez, 2006; Ramazanoğlu, 2018). Araştırmamızda cinsiyet değişkeni spor branşı değişkeni ile birlikte okul sporlarındaki antrenör-sporcu ilişkisini etkilemektedir. Cinsiyet ve spor branşının birlikte antrenör-sporcu ilişkisini etkilediği çalışma sayısı yeterli değildir. Doğrudan antrenör-sporcu ilişkisini incelememiş olsa da, Molinero ve diğerleri (2006) sporcuların spor ortamına devam

etmemesinin nedenlerini araştırmıştır. Elde edilen bulgularda sporcuların spor ortamına devam etmemesinde hem cinsiyet hem de spor branşı değişkenlerinin aynı anda etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmamızda cinsiyet değişkeni antrenör ve sporcu boyutlarında tek başına farklılık göstermemektedir. Benzer bulgulara sahip çalışmalar bulunmaktadır (Karademir & Türkçapar, 2016; Savcı & Abakay, 2017; Selağzı & Çepikkurt, 2015). Üniversite öğrencileri üzerine Selağzı ve Çepikkurt (2015)'un yaptığı çalışmada cinsiyet değişkeninin antrenör-sporcu ilişkisine etkisinin olmadığını belirlenmiştir. Alan yazında araştırmamızın bulguları ile çelişen çalışmalar da bulunmaktadır. Ramazanoğlu (2018) yapmış olduğu çalışmada cinsiyet değişkeninin antrenör-sporcu ilişkisini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilediğini belirlemiştir. Örneklem sayısında kadın (N=28) ve erkeğin (N=67) arasındaki fark bulgular arasında farkın nedeni olabilir.

Yapılan çalışmada antrenör-sporcu ilişkisinin bireysel ve takım sporu ortamında farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bulgulara göre takım sporu ile ilgilenen antrenör ve sporcuların ilişki düzeyi bireysel sporlarla ilgilenenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bulgumuzla çelişen çalışmalar bulunmaktadır (Karademir & Türkçapar, 2016; Selağzı & Çepikkurt, 2015). Farklı bulguların nedenleri araştırmalarda yer alan bireysel ve takım sporcusu katılım oranındaki fark ya da katılımcılar arasındaki yaş farkı olabilir.

Sonuç olarak. lise okul spor takımlarında antrenör-sporcu ilişkisinin hem antrenör boyutunda hem de sporcu boyutunda oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca antrenörlerin sporcuları ile ilişki düzeylerini cinsiyet ve spor branşı aynı anda etkilemektedir. Sporcular açısından ise cinsiyet değişkeni antrenörleriyle ilişkilerini etkilemezken spor branşı değişkeni anlamlı düzeyde etkilemektedir. Bulgular takım sporlarıyla ilgilenen sporcuların antrenörleriyle ilişkilerinin bireysel sporlardaki sporculara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Araştırmada bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Çalışma lise okul spor ortamı ile sınırlıdır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda farklı spor ortamlarındaki antrenör-sporcu ilişkisinin incelenmesi önerilmektedir. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise örneklem sayısıdır. Örneklem sayısı yeterli seviyede görülse de özellikle antrenör örneklem sayısının daha büyük olduğu çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Adie, J. W., & Jowett, S. (2010). Meta-perceptions of the coach–athlete relationship, achievement goals, and intrinsic motivation among sport participants. *Journal of Applied Social Psychology*, 40(11), 2750-2773.
- Altıntaş, A., Çetinkalp, Z., & Aşçı, H. (2012). Antrenör-sporcu ilişkisinin değerlendirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 119-128.
- Avcı, K.S., Çepikkurt, F., & Kale, E.K. (2018). Examination of the relationship between coach-athlete communication levels and perceived motivational climate for volleyball players. *Universal Journal of Educational Research*, 6(2), 346-353.
- Bezci, S. (2016). Investigating the relationship between the perceptions of taekwondo athletes towards coach-athlete relationship, task and ego orientation in sports, and motivation in sports. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(15), 8436-8447.
- Conroy, D.E., & Coatsworth, J.D. (2004). The effects of coach training on fear of failure in youth swimmers: A latent growth curve analysis from a randomized, controlled trial. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 25(2), 193-214.
- Dökmen, Ü. (2006). *Evrenle uyumlaşma sürecinde var olmak gelişmek uzlaşmak*. İstanbul, Türkiye: Sistem Yayıncılık
- Gadermann, A.M., Guhn, M., & Zumbo, B.D. (2012). Estimating ordinal reliability for likert type and ordinal item response data: A conceptual, empirical and practical guide. *Practical Assessment Research Evaluation*, 17(3), 1-13.
- Güllü, S. (2018). The effect of the coach-athlete relationship on passion for sports: the case of male handball players in super league. *Journal of Education and Training Studies*, 7(1), 38-47.
- Jowett, S., & Cockerill, I. (2002). Incompatibility in the coach - athlete relationship. In: Cockerill I (Eds.). *Solutions in Sport Psychology* (pp.16-31). London: Thompson Learning..
- Jowett, S., & Frost, T. (2007). Race/ethnicity in the all-male coach-athlete relationship: Black footballers' narratives. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 5(3), 255-269.
- Jowett, S., & Meek, G.A. (2000). The coach-athlete relationship in married couples: An exploratory content analysis. *The Sport Psychologist*, 14(2), 157-175.
- Jowett, S., & Ntoumanis, N. (2004). The Coach-Athlete Relationship Questionnaire (CART –Q): Development and initial validation. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 14(4), 245–257.
- Karademir, T., & Türkçapar, Ü. (2016). Bireysel ve takım sporcularında iletişim becerilerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 67-80.
- Mageau, G.A., & Vallerand, R. J. (2003). The coach–athlete relationship: A motivational model. *Journal of Sports Science*, 21(11), 883-904.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). *Lise Beden Eğitimi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr>
- Molinero, O., Salguero, A., Tuero, C., Alvarez, E., & Márquez, S. (2006). Dropout reasons in young spanish athletes: Relationship to gender, type of sport and level of competition. *Journal of Sport Behavior*, 29(3), 255-269.
- Mutlu, E. (1994). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Ark Yayınevi.
- National Federation of State High School Associations (1991). *The case for high school activities*. Kansas, ABD: NF Resource Paper.
- Öcal, K., & Koçak, M.S. (2010). Okul sporlarının orta öğretim öğrencilerinin akademik başarı ve davranış gelişimine etkisi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi / Mediterranean Journal of Educational Research*, 7(1), 86-94.
- Ramazanoglu, F. (2018). Investigation of relationship between coach and athlete in terms of different variables. *Universal Journal of Educational Research*, 6(7), 1431-1436.
- Savcı, D.Ü., & Abakay, U. (2017). Examination of trainer communication skills perceived by athletes according to sport fields. *European journal of education studies*, 11(3), 581-591.

Keskin, A., Özdemir, A., Tunç, A., A. ve Devrilmez, E. (2018). Lise spor takımlarında antrenör sporcu ilişkisinin incelenmesi. *SPORTIVE (Spor, Eğitim ve Rekreasyon Dergisi)*, 1(1), 1-11.

Selağzı, S., & Çepikkurt, F. (2015). Antrenör ve Sporcu İletişim Düzeylerinin Belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 11-18.

Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2007). *Using multivariate statistics*. Allyn & Bacon/Pearson Education.

Yılmaz, İ., Çimen, Z., & Bektaş, F. (2009). Sporcu Algılamalarına Göre Bireysel ve Takım Spor Antrenörlerinin İletişim Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 11(4), 52-57.